

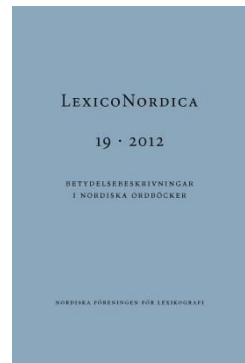
LexicoNordica

Titel: Betydelsebeskrivningar i nordiska ordböcker

Forfatter: Henrik Lorentzen & Emma Sköldberg

Kilde: LexicoNordica 19, 2012, s. 9-13

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Betydelsebeskrivningar i nordiska ordböcker

Henrik Lorentzen & Emma Sköldberg

Nordiska föreningen för lexikografi (NFL) presenterar härmed det 19:e numret av tidskriften *LexicoNordica*. Som vanligt innehåller tidskriften en tematisk del, denna gång med nio bidrag. Samtliga bidrag bygger på föredrag som hölls vid det förberedande *LexicoNordica*-symposiet i januari 2012 på Lysebu konferenshotell i Oslo. Vidare finns det en icke-tematisk del (med ett bidrag) och en del med recensioner (sammanlagt åtta stycken). I tidskriften finns också en mindre del med bl.a. information om en kommande NFL-konferens samt en rapport från den nyligen avhållna Euralex-konferensen i Oslo. Så till sist, längst bak i boken, finns kortfattad information om tidskriften och anvisningar till (blivande) skribenter.

Som framgår av rubriken är årets tema för *LexicoNordica* betydelsebeskrivningar i nordiska ordböcker. Temat måste betraktas som centralt inom lexikografen eftersom arbetet med att identifiera och i nästa steg beskriva betydelsen eller betydelserna hos en lexikalisk enhet är en viktig – men inte sällan besvärlig – del av det praktiska lexikografiska arbetet. De bidrag som ingår i den tematiska delen är sinsemellan ganska olika. En del är mer generellt hållna medan andra t.ex. gäller hur ett specifikt ord på bästa sätt ska definieras i en viss ordbok. Sammantaget behandlar de dock många relevanta aspekter på det aktuella temat.

Ett bidrag av mer teoretiskt slag är Henrik Hovmarks om förhållandet mellan betydelsebeskrivning och prototyp teori. Hovmark menar bl.a. att prototyp teori lyfts fram som ett användbart redskap inom (meta)lexikografen, men att ökad teoretisk förank-

ring skulle göra det lexikografiska arbetet mer systematiskt och konsekvent. Han efterfrågar en (ännu) bättre koppling mellan korpuslingvistik, kognitiv lingvistik och lexikografi. Ett annat mer generellt bidrag, som liksom Hovmarks tar utgångspunkt i danska exempel, är skrivet av Henrik Lorentzen och Lars Trap-Jensen. Författarna diskuterar olika definitionspraxis och hur en optimal definition bör utformas. Deras artikel baseras i hög grad på insikter de fått i samband med arbetet med *Den Danske Ordbog* (2003–2005). Carina Nilstun, i sin tur, redogör för arbetet med kommande *Det Norske Akademis Store Ordbok* (NAOB) – en moderniserad och utvidgad fortsättning på *Norsk Riksmålsordbok* (1937–1995; NRO). I samband med revideringsarbetet av NRO aktualiseras givetvis frågeställningar av olika slag, men i sitt bidrag tar Nilstun främst upp det faktum att redaktionen strävar mot en flatare artikelstruktur i NAOB. Ännu ett bidrag av mer generell art är Kristina Nikulas, som undersöker förhållandet mellan text och illustration i enspråkiga ordböcker. Nikula presenterar en teoretisk bakgrund mot vilken hon visar hur samspelet mellan text och bild gestaltats i illustrerade svenska pappersordböcker. Ytterligare ett bidrag, det av Nina Pilke och Jaana Puskala, gäller huruvida den värld som kan sägas beskrivas i svenska och finsk-svenska ordböcker avspeglar det verkliga livet. Framför allt granskar de två författarna språkexempel ur ett könsperspektiv.

Som redan framgått gäller andra bidrag mer specifika ämnen. Bland dessa artiklar finns Bodil Rosqvists bidrag som rör kollokationer i *Svenska Akademiens ordbok* (1898–; SAOB). Huvudsakligen behandlar Rosqvist ett visst antal ordförbindelser (däribland *hålla föredrag* och *hård kritik*) och deras roll i SAOB:s betydelsebeskrivningar. Ett annat stort nationellt ordboksprojekt som också det presenteras ur ett betydelsebeskrivningsperspektiv, är *Norsk Ordbok* (1966–; NO). Närmare bestämt visar Madeleine Halmøy och Sturla Berg-Olsen hur funktionsordet *som* kan analyseras och hur det beskrivs i en nyskriven artikel i det aktuella verket. Emma

Sköldberg undersöker i sin tur hur svenska ord och ordförbindelser som är kopplade till konventionaliserade gester, t.ex. *nicka* och *skaka på huvudet*, beskrivs och förklaras i svenska samtidsordböcker.

De bidrag som hittills lyfts fram gäller i huvudsak enspråkiga ordböcker. Ett bidrag som istället har fokus på betydelseanalys i tvåspråkig lexikografi är författat av Anna Helga Hannesdóttir. Hennes artikel gäller i synnerhet ekvivalensbegreppet och ekvivalensrelationer inom lexikografen (men också inom översättningsvetenskapen). Exempelen är hämtade ur den isländsk-svenska digitala ordboken ISLEX.se.

LexicoNordica 19 innehåller också ett icke-tematiskt bidrag vilket författats av Henning Bergenholtz och Bjarni Norddahl. Artikeln gäller, kort och gott, ordboksartiklar som inte blir lästa. Författarna presenterar bl.a. möjliga anledningar till att vissa ordboksartiklar inte läses av ordboksanvändarna. De ger också förslag på hur man kan resonera när det gäller lemmaurval för att spara tid och arbete för lexikografer.

En mycket viktig del av tidskriften består i recensioner av metalexikografiska verk och av ordböcker (i olika format). I detta nummer granskar Oddrun Grønvik respektive Loránd-Levente Pálfi två gedigna internationella samlingsvolymerna som bl.a. rör olika europeiska verk och metalexikografiska frågeställningar. Lisa Loenheim recenserar en uppdaterad svensk nätbaserad inlärningsordbok, Kjeld Kristensen granskar tre svensk-danska lexikografiska elektroniska resurser och Jan Hoel jämför en dansk och en svensk ordboksapp. Vidare tittar Anki Mattisson närmare på de senaste delarna av *Norsk Ordbok* (dvs. band 9 och 10). Utöver detta granskar Simon Skovgaard Boeck en utgåva av en fyrspråkig 1700-talsordbok (med tillhörande vetenskapliga artiklar). Avslutningsvis recenserar Staffan Wahlgren en nyligen reviderad upplaga av ett norskt uppslagsverk om antiken.

Ett sätt att hålla sig à jour med det som händer inom lexiko-

grafivärlden i Norden är att ta del av de bidrag som ingår i tidskriftens fjärde del. Där finner man Håkan Janssons rapport från den 15:e Euralex-konferensen som nyligen arrangerades i Oslo. Vidare presenteras nästa NFL-konferens, som går av stapeln i samma stad i augusti 2013. I denna del introduceras också i korthet en finsk dialektordbok – som numera är fritt tillgänglig som nätordbok – av Ilse Cantell och Caroline Sandström.

Den avslutande delen av boken rör som sagt själva tidskriften. Sedan förra numret av *LexicoNordica* kom ut har det skett vissa förändringar inom redaktionen. En av landsredaktörerna, Ken Farø, har slutat på egen begäran. Vi sänder honom ett stort tack för hans insatser inom redaktionen de senaste åren. Ny dansk landsredaktör sedan i våras är Christian Becker-Christensen och vi hälsar honom varmt välkommen. Övriga landsredaktörer är Sturla Berg-Olsen (Norge), Annika Karlholm (Sverige), Veturlíði G. Óskarsson (Island) och Mariann Skog-Södersved (Finland). Vi tackar dem för ett mycket gott samarbete under det gångna året.

Nog om årets nummer av *LexicoNordica*. Temana för de närmaste två *LexicoNordica*-symposierna har beslutats av redaktionen och de är som följer:

2013: Lexikografi och lingvistik i Norden

2014: Stora ordböcker i Norden

Förslag på möjliga föredragshållare – och framtida teman – tas tacksamt emot av redaktionen.

Avslutningsvis vill vi rikta ett stort tack till Rikke E. Hauge för ovärderlig hjälp i samband med *LexicoNordica*-symposiet på Lysebu i januari 2012 och med distributionen av detta nummer. Vidare tackar vi Laurids Kristian Fahl för hans noggranna arbete vid sättningen av tidskriften. Vi vill också tacka Fondet for dansk-norsk samarbeid som ännu en gång gjort det möjligt att genomföra

symposiet till ett förmånligt pris. Vårt tack går även till Nordplus Nordiska språk och Nordiska språkkoordinationen, som beviljat ekonomiskt stöd till tryckning och distribution. Givetvis vill vi också tacka NFL:s styrelse för dess viktiga stöd till redaktionen.

Litteratur

DDO (2003–2005) = *Den Danske Ordbog*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Gyldendal.

ISLEX = islex.se.

NO (1966–) = *Norsk Ordbok. Ordbok over det norske folkemålet og det nynorske skriftmålet*. Oslo: Det Norske Samlaget.

NRO (1937–1995) = T. Knudsen og A. Sommerfelt (red.): *Norsk Riksmålsordbok I–VI*. Oslo.

SAOB (1898–) = *Ordbok över svenska språket utgiven av Svenska Akademien. (Svenska Akademiens ordbok.)* Lund: Gleerups förlag.

Henrik Lorentzen
seniorredaktør, cand.mag.
Det Danske Sprog- og
Litteraturselskab
Christians Brygge 1
DK-1219 København K
hl@dsl.dk

Emma Sköldberg
forskare, fil. dr, docent
Lexikaliska institutet
Institutionen för svenska språket
Göteborgs universitet
Box 200
SE-405 30 Göteborg
emma.skoeldberg@svenska.gu.se